

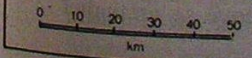
Město raného novověku

Mapa měst a městeček v českých zemích k roku 1500
Navrhl F. Hoffmann
Kreslil B. Stehlík

Havlíčkův Brod	Smilův Brod	Zlaté Hory (o. Benešov)	- Kambek
Horní Dvořítě	Námečský Brod	Zlaté Hory (o. Bruntál)	- Cukmantl
Jeseník	Mýslany	Zacíč	- Bornfos, Bernstadt
Karlovy Vary	Frydladov	Zulová	- Frydberk
Kašperské Hory	Krušina		
Krajčová	Teplá Lázně		
Krásná Údolí	Sontal		
Křižová	Krucemburk		
Letohrad	Kyšperk		
Méděnice	Kupferberk		
Nový Malín	Frankštát		
Odry	Vyhnanov		
Prámy	Sanperberk		
Purkarec	Karlshaus		
Rýžoviště	Brnzeyř		
Sázavka	Smrdov		
Sokolov	Falknov		
Staré Město pod Landštejnem	- Landštejn		
Starý Bohumín	- Bohumín, Bohunčín		
Štýly	Šliperk		

- město královské
- město
- městečko

Typologie raně novověkých měst

- **královská**
- **poddanská** – příklady: Mikulov, Pardubice

1550: 41 královských a věnných měst, 700 poddanských

- **Města 122/159** (k roku 1500 a 1757)
- **Městečka 418/548**

Velká města (5-8000 obyv.): Kutná Hora, Jihlava ,
Olomouc, HK, Žatec, Klatovy, Tábor, Cheb +
(poddanská: Strážnice, Prostějov, Chomutov)

Středně velká města (nad 1200 obyv.): zbytek královských
+ poddanská s protoprůmyslovou výrobou (Frýdlant,
Broumoc, JH, NJ) a **rezidenční** (ČK, Litomyšl, Mikulov)

Rozsah raně novověkého města

<http://www.uni-muenster.de/Staedtegeschichte/portal/Stadtkarten/braunschweig/entwicklungsphasen.html>

Entwicklungsphasen

www.uni-muenster.de/Staedtegeschichte/portal/Stadtkarten/braunschweig/entwicklungsphasen.html

NEWS VERANSTALTUNGEN NEWS LITERATUR NEWS AUSSTELLUNGEN

Home > Interaktive Stadtkarten > Braunschweig > Siedlungsentwicklung bis ins 19. Jh.

Suche

VERBREITUNGSKARTEN

BRAUNSCHWEIG

Stadtgrundriss

Siedlungsentwicklung bis ins 19. Jh.

Siedlungsentwicklung bis heute

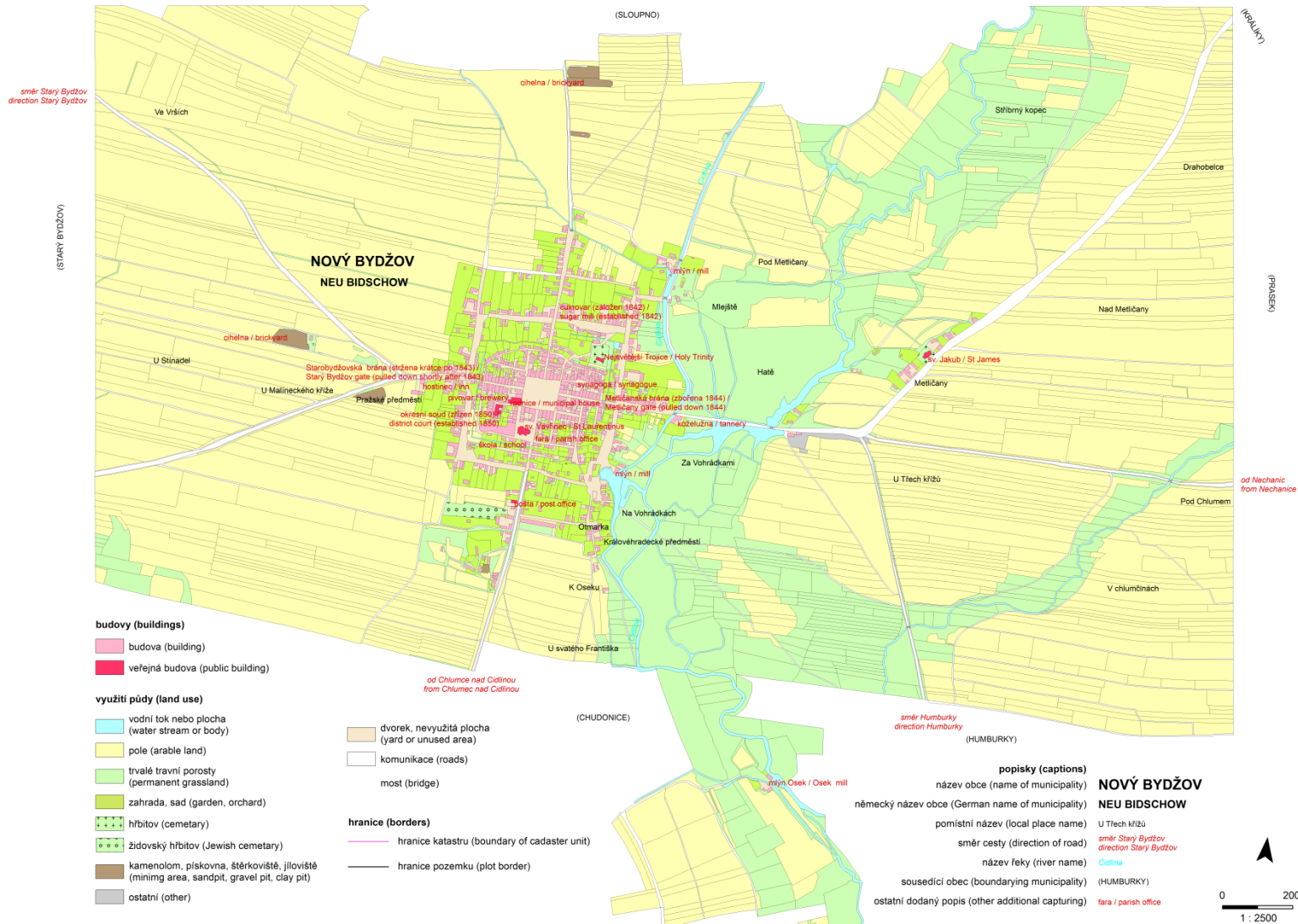
DORTMUND

URL ZUR ZITATION

Atributy města - základní charakteristiky v prostoru (Urbánní morfologie)

- **Poloha** – nadmořská výška, vůči řece, cestám a dalším sídlům v okolí
- Náměstí
- Tržní náměstí
- Kostel
- Kláštery
- Radnice
- Ulice, hradby, brány
- Hostinec
- Mosty a brody
- Koncentrace řemesel
- Rybníky a ojediněle vodárenské věže
- Mlýny
- Protestantský kostel
- Nový hřbitov
- Barokní fortifikace
- Šlechtické paláce
- Raný (proto-)průmyslový provoz

(RENESSANCE) BAROKO

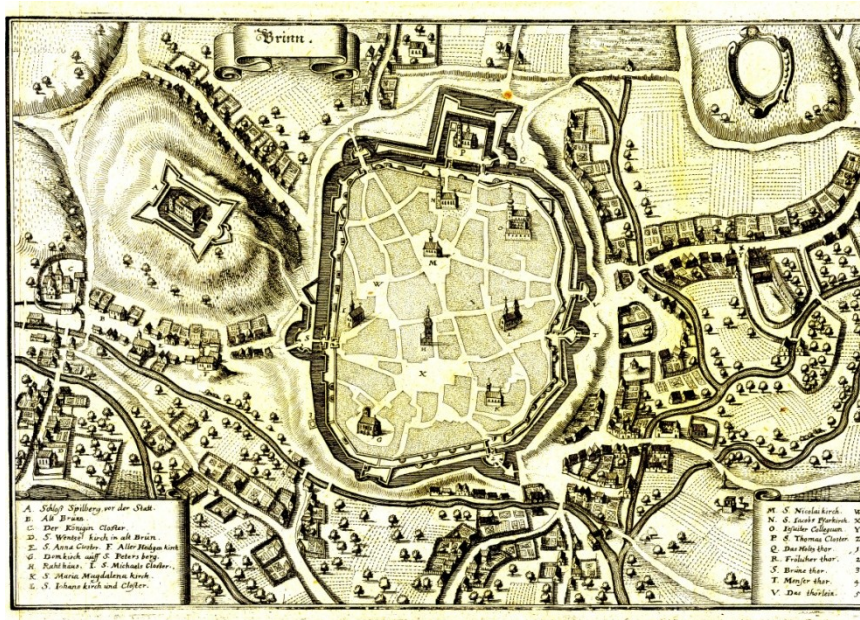

Předměstí a periferie

- Město jako uzavřený svět: brány, celnice a mýtnice, ...
- Břehy řeky jako periferie

Barokní opevnění českých a moravských měst

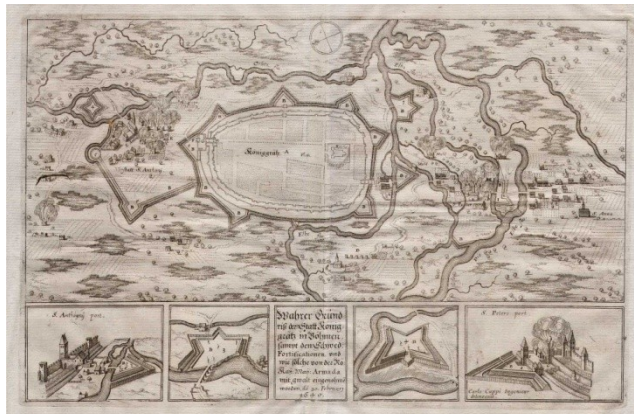

Brno

Olomouc

Hradec Králové

Nově založená pevnostní města

Josefov

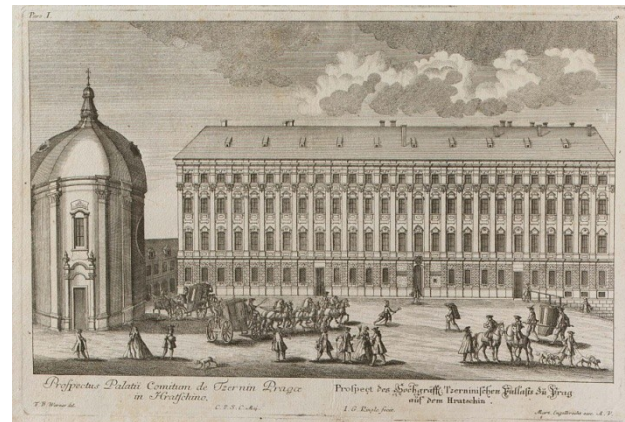
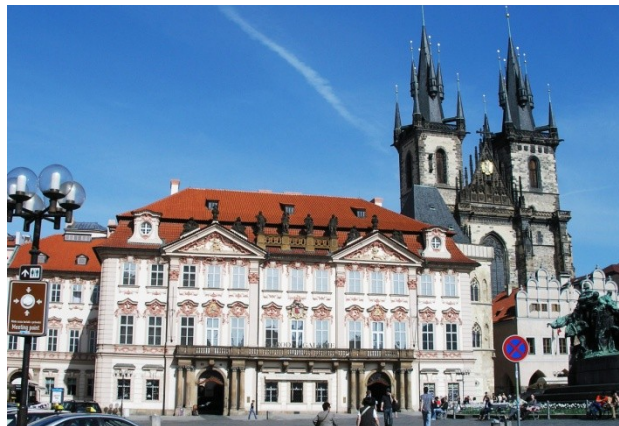

Terezín
Projekt ZČU-TU Dresden

Šlechtická sídla

Městské paláce
(se zahradami)

Příměstské vily

Venkovská sídla
(s parky)

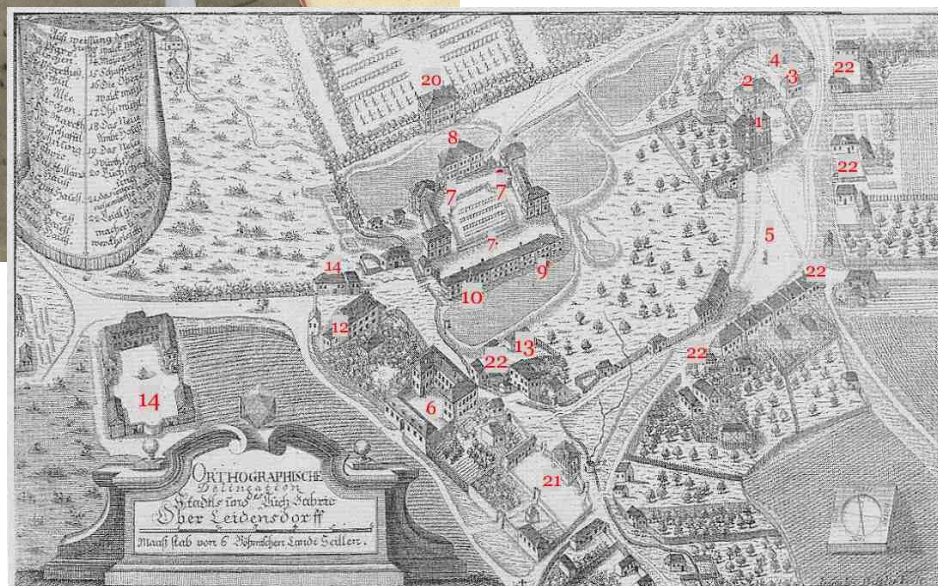
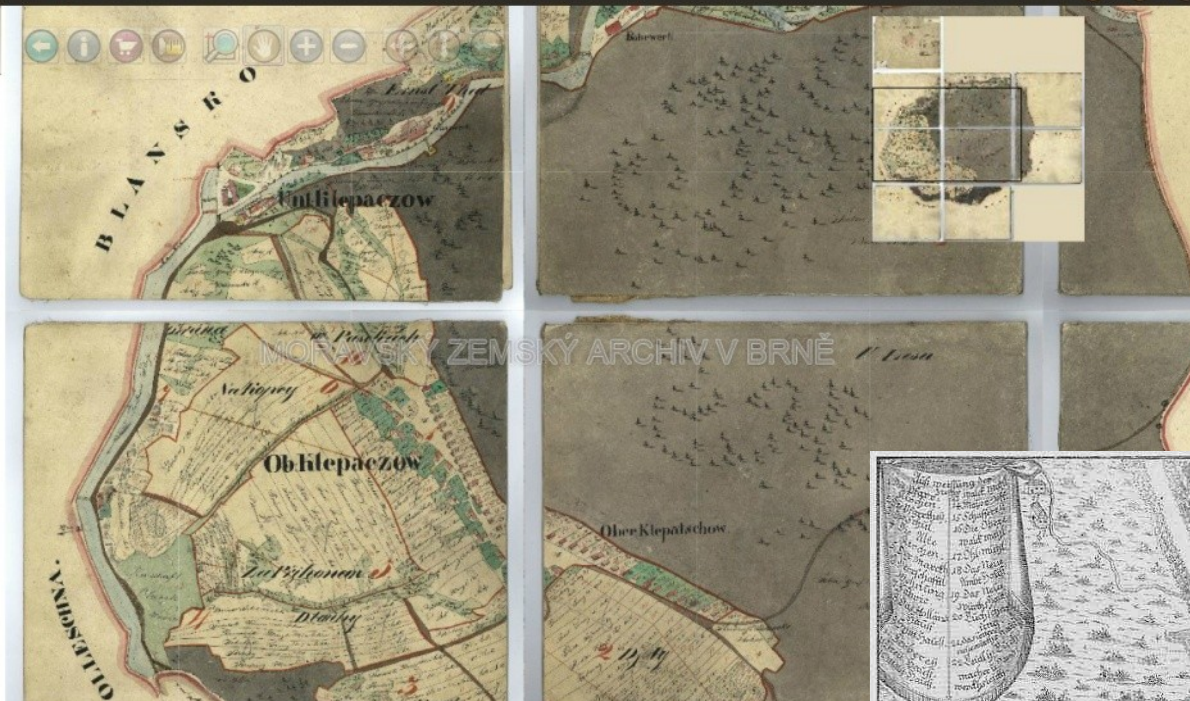
Protoprůmyslové provozy, nová sídla – pravidelné půdorysy

- **proměna sídelní sítě jako celku (Horní Litvínov, Brno)**
- Výzkumné centrum průmyslového dědictví při ČVUT

MZA Brno - D9 Indikační skici - Mozilla Firefox

www.mza.cz/indikacnisici/index.html#show:MOR.100418260

D9 Indikační skici

Modernizace

Proměna společnosti: z agrární na urbánní

Hlavní trendy „moderní“ doby: sekularizace, unifikace, scholarizace, individualizace, medializace a technizace, postupné prosazování role ženy, nárůst počtu obyvatel v důsledku lepší se hygieny, alfabetizace, byrokratizace, účast na politickém životě, nárůst významu vzdělání a kvalifikace pracovních sil, méně lidí závislých primárně na zemědělské výrobě, nadprodukce a dostupnost zboží na trhu, společnost má tendenci se sekularizovat, růst mobility obyvatelstva, nastupuje role médií a komunikace, rychlejšího šíření zpráv

(Základní trendy: industrializace /více obyvatel pracovalo v průmyslu než v zemědělství, dosáhla česká společnost v závěru 19. století/, urbanizace, revoluce v dopravě)

Města jako katalyzátory i nejnápadnější jeviště této změny

- nové elity, nová městská mentalita, nový prvek: dělníci
- proměna „tváře“ města, vybavení a celkové fungování (technicko-stavebně-architektonická modernizace)

Infrastruktura (vybavenost)

- dláždění
- zásobování vodou
- kanalizace
- plynofikace
- elektrifikace

Revoluce v dopravě: železnice

- Kde železnice zahýbala „významem města“ v rámci hierarchie měst v ČR?
- Kde vznikla díky železnici nová sídla?

Nádraží a nádražní třída

Rozrůstání měst

- boření hradeb

Rozrůstání měst

- Dva modely (dopravního) řešení
  - Vídeň: Ringstrasse
  - Paříž: „hausmannisace“ – budování boulevardů

Úkoly:

- Vyznačte na mapě stabilního katastru:
  - hlavní komunikace směřující do města do 19. století (z jakých směrů) a brány (na základě studia mapy I. a II. vojenského mapování)
  - farní kostel(y), popř. klášterní a jiné kostely vč. protestantských
  - radnici
  - ghetto nebo židovské osídlení, lze-li to
  - šlechtické sídlo
- Lokalizujte na vhodném plánu města (z doby cca 1900-1920): hradební okruh a brány (v kombinaci se studiem mapy stabilního katastru), vlakové nádraží, nejdůležitější (největší, pro město nejvlivnější) průmyslové podniky (<http://www.industrialnitopografie.cz/> + Kuča), u nich si vypište data jejich založení
- Zjistěte data (alespoň pětiletí), kdy došlo ve vašem městě
  - ke zboření hradeb
  - zavedení železnice a postavení nádraží
  - vybudování základní infrastruktury
(dláždění, zásobování vodou, kanalizace, plynofikace, elektrifikace)

Rada: pracujte stále v powerpointu s využitím toho, co už máte nashromážděné, zkopírujte a pro vyznačování využijte šipky a jiné značky, které program nabízí